

In deze rubriek kiest de auteur per letter één of meerdere thema's die een unieke kijk op welzijn en preventie geven. Met dit energie alfabet wil de redactieraad een overzicht geven, zodat iedere preventieadviseur zijn voortschrijdend inzicht kan aftoetsen. Omdat er over de energiecrisis niet enkel veel te zeggen valt voor de consument - maar ook voor de preventieadviseur als QSEH-manager in het bedrijfsleven - is gekozen om hier een alfabet over te maken. Ook de federale CREG heeft een webpagina over "energie van a tot z" en de Vlaamse VREG heeft een begrippenlijst. De kerstboodschap van Koning Filip stond in het teken van de energiecrisis en Paul D'Hoore kon in de jaarlijkse Grote Geldbarometer niet toezien langs de zijlijn en besprak de impact van de energiecrisis. Raadpleeg ook prebes.be/vn/218 waar je per letter bijkomende achtergrondinformatie vindt. Veel leesplezier. Dit artikel werd afgesloten op 01/02/2023.

Danny De Baere

Adviseur FOD WASO

AD Humanisering van de Arbeid

Redactieraad Veiligheidsnieuws

A

Afschakelplan

Het afschakelplan, opgesteld ter bescherming van het Belgische elektriciteitsnet om een complete black-out te voorkomen, is te vinden op de website van de FOD Economie.

B

Bouwtechnologie (website [buildyourclimate](https://buildyourclimate.com)), Besparen, BTW

Agoria lanceerde het platform [buildyourclimate](https://buildyourclimate.com) om bedrijven op weg te helpen door een overzicht aan te bieden van de beschikbare bouwtechnologie.

Vele organisaties gaven tips om energie te besparen. Zo ook de FOD Volksgezondheid met zijn Energywatchers.

Eerst was er een tijdelijke BTW-verlaging van 21% naar 6% op energie, maar begin februari 2023 bereikte de regering een akkoord over accijnzen op energie en blijft de BTW op 6%.

C

CO, CO₂-schaarste, 19°C, Callcenters, Codes

Er werd gewaarschuwd voor meer CO intoxicaties o.w.v. de alternatieve verwarmingsbronnen. Dit werd eind 2022 bevestigd door het Antigifcentrum, de vele behandelingen in ziekenhuizen die beschikken over een hyperbare

zuurstoftank en medio januari 2023 waarbij een gezin van 5 in Hooglede slachtoffer werden van de CO-vergiftiging.

Met één "O" extra komen we bij het minder toxische CO₂. Door de hoge CO₂-prijzen en -schaarste kwamen in het najaar brouwers en frisdrankproducenten in de problemen.

19°C was de nieuwe norm thuis en op kantoor. Een huishoudorganisatie riep in december 2022 op om de verwarming op minstens 15 graden te zetten als de huishoudhulp langskomt uit bezorgdheid voor hun welzijn. En vanaf 1 januari 2023 zullen deze poetsdiensten duurder worden door het aanrekenen van allerlei extra toeslagen.

Het was lang wachten op een antwoord in de callcenters van de energieleveranciers rond de energiecontracten en de voorschotten.

Weet iedereen wat de codes 101, 103 en 303 betekenen op jouw energiecontracten? En de Title Transfer Facility (TTF) op de Nederlandse gasbeurs?

D

Doel 3, Dunkelflaute

Doel 3 werd op 22 september 2022 definitief stilgelegd. Hoe het met de andere reactoren van Doel en Tihange zal aflopen is nog koffiedik kijken. Eind november 2022 zat België in een dunkelflaute – een periode van weinig zonlicht en windstil weer - waarbij dus amper elektriciteit opgewekt wordt door zonnepanelen en windmolens. Dit leverde sterk verhoogde stroomprijzen op. Eind december 2022 was er een overschot door een record aan windenergie met sterk verlaagde prijzen tot gevolg.

E

Energie, Europees Weerinstituut, Engie

Er waren veel samenstellingen met het woord energie: schaarste, kosten, factuur, vreter, onafhankelijkheid, besparing, tips, beleid, toerisme, armoede, crisis, ... De website van de VRT had een specifieke rubriek over "energie". Energietoerisme werd genomineerd bij het woord van het jaar maar klimaatklever werd de winnaar (zie ook verder). Energiearmoede werd door het Nederlandse genootschap Onze Taal het woord van het jaar. Bij Cegesoma was er een lezing "De energiecrisis: een "djà vu" gevoel" over de kolenslag na WOII. In 2021 is hierover ook een boek uitgegeven. Het Europees weerinstituut en Engie-Electrabel kwamen respectievelijk in beeld omwille van de lange weersvoorspellingen en enkele energie-aspecten.

F Fuel extensions, FAQ

Het sparen van brandstof in de zomer om dan de winter te overbruggen of het oprekken van de nucleaire brandstofcyclus, wordt fuel extension genoemd.

Diverse organisaties, zoals VOKA, voorzagen een FAQ rond energie voor hun leden.

G Gasprijzen

Er zijn een aantal websites waar je de gasprijzen kan opvolgen. Op 19 december 2022 bereikten de Europese Ministers van energie een akkoord om de gasprijzen te plafonneren. Dit mechanisme treedt in werking als de groothandelsprijs voor aardgas boven de 180€ stijgt en dit vanaf 15 februari 2023.

H Hout, Haarden

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) riep in het weekend van 17 december 2022 op om geen hout te stoken in haarden of kachels als bijverwarming of om sfeer te creëren, omdat de drempel van fijn stof overschreden was.

I Inflatie, ISO 50001

De inflatie piekte tot boven de 10% in het najaar van 2022. In 2023 zijn de eerste dalingen ingezet. Vakbonden voerden op diverse dagen van oktober, november en december actie tegen zowel de inflatie als de energiecrisis.

In het Verenigd Koninkrijk is de ISO 50001 certificatie ook een garantie om te voldoen aan Energy Savings Opportunity Scheme (ESOS), voor grote bedrijven een verplichting om aan te voldoen.

J Joule, Jargon, Jojo

Joule is de eenheid van energie (SI-eenheid) en vernoemd naar de Engelse natuurkundige James Prescott Joule. Het wordt gedefinieerd als de energie die nodig is om een lichaam te verplaatsen met

een kracht van 1 Newton over een afstand van 1 meter. Meer gekend is het kilowattuur (kWh) als eenheid (geen SI-eenheid) van arbeid (= 3.600.000 J).

Omdat de samenstelling en dus calorische waarde van aardgas varieert, vindt de verrekening ook in kWh plaats.

Net zoals in de coronaperiode, wordt er nu veel jargon gebruikt. Er was ook het jojo-effect van de energieprijzen.

K Kernenergie, Kernuitstap, Klimaatklever

Het debat over kernenergie blijft doorgaan. Het blijft zoeken naar een evenwicht tussen het concretiseren van de kernuitstap en het garanderen van de bevoorradingszekerheid in onzekere omstandigheden. Op 9 januari 2023 was er een eerste akkoord met Engie.

Zoals hierboven vermeld werd klimaatklever zowel in Vlaanderen als in Nederland het woord van het jaar 2022 als opvolger van knaldrang.

L Licht (doven), Laadpaalstress

Fluvius stelde aan de gemeenten voor om op weekdagen de verlichting uit te schakelen tussen 23 uur en 5 uur en zo een energiebesparing te realiseren. Ook de Eiffeltoren werd vanaf 23 september 1 uur 15 minuten minder lang verlicht in de nacht.

Het goed uitstippelen van de route door te kijken waar laadstations van grote spelers gesitueerd zijn, apps om laadpalen te zoeken, en het economisch rijden (100 km/u) laten toe om in 4 laadbeurten diep in Frankrijk op vakantie te geraken zowel in de zomer als in de winter zonder laadpaalstress.

M Makeover

Er zijn diverse programma's rond extreme makeover. Maar zullen we onze gewoonten naar een makeover van energieverbruik aanpassen?

N Nordstream

Een Zweeds onderzoek bevestigt de sabotage met behulp van

explosieven van de gaspijpleidingen Nordstream 1 en 2. Als gevolg hiervan kunnen er vanaf 1 januari 2023 bewakingscamera's worden ingezet op de Noordzee om kritieke infrastructuur zoals windmolens of het toekomstige energie-eiland te beveiligen.

Op 20 december was er een explosie van een andere pijpleiding: de Urengoy-Pomary-Uzhhorod-pijpleiding die loopt van Rusland naar Europa. Vermoedelijk was dit een ongeval, aangezien de explosie tijdens onderhoudswerkzaamheden ontstond.

O Openhouden overheidsgebouwen, Overschot, Ombudsdienst

Overheidsgebouwen blijven open, maar toch zijn er federale diensten of gemeenten die een dag telewerk verplichten om te besparen op stookkosten.

Eind december werd er een record aan windenergie geproduceerd. Door de lage afname en de milde temperaturen gaf dit aanleiding tot een overschot en een stroomprijs die het laagste niveau van 2022 bereikte. In 2021 kreeg de federale ombudsdienst energie nog nooit zoveel klachten. Dit is alvast te lezen in hun jaarverslag 2021. Dit voorspelt niet veel goeds voor 2022.

P Prinses Elisabeth eiland

In het najaar 2022 stelde netbeheerder Elia het conceptplan voor van wat het eerste kunstmatige energie-eiland ter wereld wordt en Prinses Elisabeth zou heten. Het zou ca. 45 km buiten de Belgische kust liggen en het schakelpunt worden van de Belgische offshore windparken, alsook de eerste bouwsteen van een Europese hub voor nieuwe interconnectoren met Groot-Brittannië en Denemarken.

Q (geschiedenis van de letter) Q

In de oudheid had het symbool met de vorm van de letter Q meerdere betekenissen. De cirkel representeert in de meest basale vorm de zon, die ook bringer van vruchtbaarheid was en ook gezien werd als een indicator voor tijd. De zon is ook een energiebron en hiermee de link naar de letter Q.

R Referendum

Een link naar de oorlog in Oekraïne is onoverkomelijk in dit alfabet. Als persiflage op het referendum in de bezette Oekraïense gebieden over aansluiting bij Rusland, bepleitte Arjan Lubach in een filmpje dat er een referendum wordt gehouden over de aansluiting van Rusland bij Nederland, vanwege de lange historische banden tussen de twee landen. Een leuke verademing tussen al het andere fake news.

S Stilleggen, "Schakelaars omlaag, Brussel omhoog", Sluiten

Voor de periode van 1 oktober 2022 t.e.m. 31 maart 2023 kunnen energie-intensieve bedrijven gebruik maken van een bijzonder stelsel van tijdelijke werkloosheid wegens economische oorzaken. West-Vlaamse bedrijven waren koploper om dit systeem te gebruiken en hun productie tijdelijk stil te leggen.

In het kader van de campagne "Schakelaars omlaag, Brussel omhoog", neemt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vanaf 1 januari 2023 een reeks maatregelen om de energievervalsing te verminderen. Dit behelst o.a. dat de buitenverwarming op terrassen van restaurants en cafés verboden wordt alsook een verbod op binnenverlichting van winkels en kantoren tussen 23u en 6u. Ook in Moldavië, het armste land van Europa, gaan de lichten en verwarming uit en in Pakistan moeten winkels vanaf januari 2023 vroeger sluiten om stroom te besparen.

T Thermisch ondergoed, Thermostaat, Tochtstrip/hond

Allerlei maatregelen om te besparen op energie kwamen in het nieuws: de thermostaat een graadje lager zetten, thermisch ondergoed aantrekken, of de tochtstrip of tocht hond van stal halen om voor de deur te leggen.

U Uitval

In 1958 viel Brussel 5 dagen zonder stroom en dit door een staking die op 20 november 1958 begon onder auspiciën van Gaston Eyskens. Hopelijk hebben we in België de komende jaren geen stroomuitval?

V Voeding, Voorschotfactuur, Ventilator

Bij het begin van de oorlog was er schaarste van bepaalde voedingsmiddelen zoals oliën. Later was er een serieuze prijsstijging van voedingsmiddelen. Er waren in de loop van 2022 veel nieuwsberichten over de voorschotfacturen. Het definitieve doek van bovengrondse hoogspanningsleiding lijkt over Ventilator gevallen. Nu nog het tracé uitwerken en de vergoedingen voor verhuizingen.

W Winter(prik), Weergoden, Worstcase scenario, Winterstorm, Woningbrand

De winterprik medio december 2022 duwde de gasprijs omhoog. De toekomst zal uitwijzen wat de weergoden de rest van de winter zullen voorzien. Voor de winter van 2025-2027 worden er in het worstcase scenario mogelijke stroomtekorten voorzien.

Op het einde van het jaar werden grote delen van de Verenigde Staten geconfronteerd met winterstorm Elliott.

Het aantal woningbranden in de maand december is opvallend hoog mede als gevolg van het gebruik van enkele alternatieve verwarmingsbronnen.

X Xe, dag X

Vele (edel)gassen dus ook Xenon (Xe) en Helium (He) waren schaars en stegen in prijs. Maar ook andere gassen (CO₂ zie hierboven) en andere stoffen uit de tabel van Mendelejev (zie hieronder) zijn schaars. Milieuactivisten in het Duitse Lützerath, dat zal moeten verdwijnen voor bruinkoolwinning, hebben het over "Dag X". Dit staat voor het missen van de 1,5°C milieudoelstelling en dus ook voor een omslagpunt waarop de klimaatcrisis niet meer kan worden afgewend. In het dorp en zijn omgeving zijn gele kruisen te vinden.

Y Y, Yb

Yttrium (Y) en Ytterbium (Yb) zijn chemische stoffen in de periodieke tabel van Mendelejev en zijn zilverwit van kleur. Ze staan op de lijst van 50 kritische mineralen voor 2022. Drie andere lanthaniden op deze lijst (Praseodymium (Pr), Neodymium (Nd), Dysprosium (Dy)) en ook andere zeldzame aardmetalen werden begin 2023 in het noorden van Zweden ontdekt als potentieel grootste Europese voorraad voor de groene revolutie. Het zal nog 10 à 15 jaar duren voor het ontginnen kan beginnen.

Z Zuiden

Sommige mensen overwinteren in het zuiden om hoge energiekosten in het koudere België te vermijden. ♦

Bronnen en externe links van dit artikel vind je terug op prebes.be/vn/218.